

án, először még egyetemi hallgatóként, majd doktorandusz-ként, utóbbi években pedig az akadémiai csillagászati intézet munkatársaként kisbolygók ezreit találta meg a Pizskéstetői Observatórium 60 cm-es Schmidt-távcsővével és CCD-kameráival. A nagyobb érzékenységek és a digitális technika egyéb előnyeinek köszönhetően mindmáig előfordul, hogy a Schmidt-távcső egy-egy képén akár 40–50 kisbolygó is látszik, közülük pedig esetleg több is új felfedezésnek bizonyul a kisbolygó-katalógussal való egybevetés után.

2005. május 12-én szép derült, enyhe tavaszi éjszaka borult a Pizskéstetői Observatórium fölé. Négy nappal jártunk az újhold után, azaz kora este még egy vékony holdsarló látszott a nyugati horizont felett, utána viszont sötét égbolt alól készülhettek a felvételek. Néhány képen feltűnt egy halvány fénypont, amely nem volt beazonosítható egyetlen ismert kisbolygóval sem. A következő napokban további észlelések születtek, így kapta végül a bolygó a 2005 JC94 jelölést. Ezek után teltek-múltak az évek, újabb és újabb koordináta-mérések készültek az immáron ideiglenes jelölést kapott objektumról. 2012 végére váltak a pályaelemek annyira pontossá, hogy sorszámot kaphatott a kisbolygónk, innen pedig csak egy lépés volt, hogy Az Év Ismeretterjesztő Tudósa kitüntettesse „megkaphassa” az aszteroidát. A díjazott, *Patkós András* akadémikus egész véletlenül éppen május 12-én született, így esett a 2005 JC94-re a megtiszteltetés, hogy 2014. január 16-tól a világ csillagásza már (348407) Patkósandrás néven ismerjék.

A Patkósandrás kisbolygó 2,67 évente kerüli meg a Napot, ellipszis alakú pályájának félnagy tengelye 1,93 csillagászati egység, a pálya pedig közel 23 fokos szögben hajlik a Föld pályasíkjára, azaz az ekliptikára. Ezek alapján az ún. Hungaria-

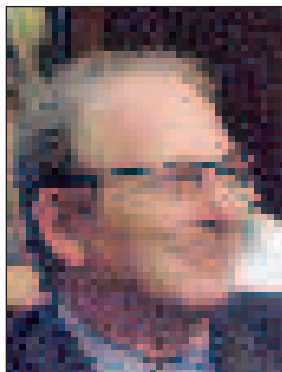
Pizskéstető felett derült az ég! A kép jobb alsó sarkában a Schmidt-távcső kupolája, nyitott kupolaréssal (Kuli Z. felvétele)

családba tartozik, amelybe hasonló pályaelemű, így vélhetően hasonló eredetű kisbolygók csoportosulnak. Becsült átmérője kb. 1 km, azaz gömb alakúnak feltételezve térfogata mintegy fél köbkilométer, felszíne pedig pí (3,14) négyzetkilométer – nagyjából 314 hektárnyi szép terület. Parányi átmérője és a Marstól is távolabb keringése miatt még a legjobb láthatóságok idején sem fényesebb 19–20 magnitúdónál (ez kb. egy normál gyertyalátszó fényessége Párizs távolságából), azaz amatőr műszerekkel elérhetetlenül halvány. Ettől függetlenül legyünk büszkéek a legújabb magyar nevű kisbolygóra, amely az emberi civilizáció időskáláit tekintve az örökkévalóságnak is megörökíti Patkós András részecskefizikus nevét!

KISS LÁSZLÓ

Az Év Ismeretterjesztő Tudósa: Patkós András

A Tudományos Újságírók Klubja által 1996-ban alapított Az Év Ismeretterjesztő Tudósa Díjat kisbolygóval a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Székházában ez év februárjában Patkós András akadémikus, fizikaprofesszor vehette át a TUK elnökétől, Dürr Jánostól a tudomány közkinccsé tételéért végzett kiemelkedően eredményes munkásságáért.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével és köszöntőt mondott Vizi E. Szilveszter akadémikus, az MTA korábbi elnöke, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöke, valamint Kiss László csillagász, akadémikus, az MTA Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézet tudományos igazgatóhelyettese, aki ismertette a kisbolygó-elnevezés körülményeit.

A díjátadás után Patkós András A tudományos alkotás és hatása címmel tartott előadást az egybegyűlteknek.

Az Év Ismeretterjesztő Tudósa Díjat elsőként Simonyi Károly akadémikus, fizikaprofesszor kapta meg, majd az évek során az elismerésben részesült R. Várkonyi Ágnes akadémikus, történész, Csányi Vilmos akadémikus, etológus, Falus András akadémikus, immunológus, Marx György akadémikus, fizikus, Vekkerdi László irodalom- és tudománytörténész, Csermely Péter akadémikus, biokémikus, Vámos Tibor akadémikus, villamosmérnök, Freund Tamás akadémikus, agykutató, Lukács Béla fizikus, Kordos László geológus, Almár Iván úrkutató, Illés Erzsébet planetológus, Hargittai István akadémikus, kémikus, Hargittai Magdolna akadémikus, kémikus, valamint Schiller Róbert kémikus. A korábbi években a tudományos újságírók szavazatai szerint ők tették a legtöbbet a tudomány közérthető megjelenítéséért, népszerűsítéséért az írott és az elektronikus sajtóban a tudomány legkiválóbb művelői közül.

Dürr János megnyitja a díjátadó ünnepséget

Balról: Vizi E. Szilveszter akadémikus, Dürr János, Hajdú Ferenc és Patkós András (Trupka Zoltán felvételei)

